

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 13 Sayı: 70 Nisan 2020 & Volume: 13 Issue: 70 April 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2020.4136>

MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN BİREYSEL ÇALGI DERSİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*

EXAMINING THE ATTITUDES OF THE STUDENTS WHO RECEIVED PROFESSIONAL MUSIC EDUCATION TOWARDS INDIVIDUAL INSTRUMENT COURSE IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

Seda AVCIOĞLU**
Yavuz ŞEN***

Öz

Bu çalışmanın amacı, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi ve Türk Müsiki Devlet Konservatuarı bölümünde okumakta olan öğrencilerin "Bireysel Çalgı Dersleri"ne ilişkin tutumlarını belirlemektir. Bu bağlamda, öğrencilerin bireysel çalgı dersine yönelik tutumları çeşitli demografik özelliklere göre incelenmiştir. Araştırma, öğrencilerin bireysel çalgı dersine yönelik tutumlarının tespit edilmesi açısından önem taşımaktadır. Çalışma, nitel destekli olup, nicel verilere bağlı betimsel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama (survey) modelinde tasarlanmıştır. Çalışma grubunu oluşturan 164 öğrencinin, bireysel çalgı dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla, tutum ölçeği ile öğrencilerin demografik özelliklerini belirleyen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin bireysel çalgı derslerine karşı tutumlarının genelde olumlu yönde olduğu ve genel tutum ortalamalarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda demografik değişkenler göz önüne alındığında; uygun ortam, yaş ve baba eğitim değişkeninde anlamlı bir farklılık olmadığı fakat cinsiyet, fakülte, anne eğitim durumu ve çalgı değişkenlerinde ise anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Müzik Eğitimi, Bireysel Çalgı, Tutum.

Abstract

The aim of this study is to determine the attitudes of the students studying at the Faculty of Fine Arts, Kazım Karabekir Education Faculty in Atatürk University, and Turkish Music State Conservatory, towards Individual Instrument Courses. In this context, various demographic characteristics of students' attitudes towards individual instrument course were examined. This research is important in terms of determining students' attitudes towards individual instrument course. The research is qualitative and is designed in the relational survey model, which is one of the descriptive research methods based on quantitative data. In order to determine the attitudes of 164 students who compose the study group towards the individual instrument course, a personal information form that determines the demographic characteristics of the students by an attitude scale was used. As a result of the research, it was determined that students' attitudes towards individual instrument courses were generally positive and their average attitude level was medium. In addition, considering the demographic variables; it was concluded that there was no significant difference in the appropriate environment, age and education of father variable, but there was a significant difference in the variables of gender, faculty, education of mother and instrument.

Keywords: Professional Music Education, Individual Instrument, Attitude.

* Bu çalışma, Doç. Dr. Yavuz ŞEN danışmanlığında, Seda AVCIOĞLU tarafından yapılan "Mesleki Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerin Bireysel Çalgı Dersine İlişkin Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinden oluşturulmuştur.

** Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü Yüksek Lisans Mezunu, sedaavcioglu@hotmail.com

*** Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bilimleri Bölümü, yavuzsen@atauni.edu.tr

1. Giriş

Müzik, en sade tanım ile duyguları seslerle ifade etme sanatıdır. Fiziksel bir olgu olan ses, doğada düzenli ya da düzensiz olarak ölçülmektedir. Müzik alanında kullanılan sesler ise doğada var olan sesler içerisindeki düzenli seslerden oluşturulmaktadır.

Müzik, bugüne kadar çok çeşitli biçimlerde tanımlanmıştır. Bu tanımların birçoğunda yer alan temel noktaları birleştiren bir yaklaşıma göre “müzik, duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri belirli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre birleştirilmiş seslerle işleyip anlatan estetik bir bütündür” (Uçan, 2005, 10).

Sağır (2002, 148) müzik eğitiminin “bir bütün olmakla birlikte çeşitli kollara ve her bir kol içinde çeşitli dallara ayrıldığını belirtir. Müzik eğitiminin, ağırlıklı olarak kapsanan temel davranış ve içerik, kullanılan araç ve gereç, izlenen yöntem ve teknik, gerçekleştirilen ortam ve düzey, öngörülen aşama ve süre bakımından kendi içinde çeşitlilik gösterdiğini ve her bir çeşide bağlı olarak değişik biçimlerde adlandırıldığını” ifade etmiştir.

Uçan (2005, 32-33) mesleki müzik eğitimi; “müzik alanının bütünü, bir kolunu ya da dalını ve dal ile ilgili bir işi meslek olarak seçen, seçmek isteyen, müziğe belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik, işin ya da mesleğin getirdiği müziksel davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlayan bir süreç olarak tanımlamaktadır. Mesleki müzik eğitiminde müziği bilgili, bilinçli, düzenli-planlı-yöntemli, kurallı ve yeterli olarak yaratan, seslendiren/yorumlayan, kuramlayan, araştıran, uygulayan ve öğreten sanatçı, bilimci, eğitimci ve teknoloji yetiştirmeye dönük bir strateji uygulanmaktadır. Bu uygulamalarda bireyi, işin yada mesleğin gerektirdiği biçim, kapsam ve düzeyde profesyonelce hazırlamak, uzmanlaşmasını, gelişmesini ve yetkinleşmesini sağlamanın esas olduğunu” ifade etmiştir.

Mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda bireysel çalgı eğitimi dersleri, öğrencilerin mesleki ve kişisel gelişimleri bakımından ayrı bir önem taşımaktadır. Müzik eğitiminde önemli bir yeri olan çalgı eğitimi, yetenek ve performansa dayalı bir eğitim sürecidir. Çalgı eğitiminde öğrenciden istenen, çalgıyı etkili bir biçimde kullanabilmesi ve kendini geliştirmesidir. Öğrenci çalgı eğitimi ile beceri ve yeteneklerini ortaya koyar. Çalgı eğitimi ile bilginin kazandırılması ve sonucunda ortaya çıkan performansın istenilen düzeyde olması istenir. Bu nedenle çalgı eğitimi müzik eğitiminin amaçlarına ulaşmada rol oynayan en önemli faktörlerden biridir.

Şen (2015, 60) müziğin profesyonel anlamda icra edilebilmesi için müzik eğitimine erken yaşlarda başlanmasının gerekliliğini belirterek özellikle çalgı eğitiminde bu sürece erken başlanmasının, müzikal beğenisi gelişmiş bireyler ve yetenekli icracı/bestecilerin sayılarının artırılması yolunda faydalı olabileceğini vurgulamaktadır.

Müzik eğitiminin ve öğretiminin türü ne olursa olsun, öğrencinin kendini müzikal olarak ifade edebilmesi ve müzikal verimliliğe ulaşabildiğini kanıtlanmasının en etkili yönlerinden birisi de çalgı çalabilmesidir (Türkel & Şen, 2015, 61). “Çalgı çalma, insanın bir müzik aletini kullanması yoluyla müzikle insanı buluşturan ve tanıştıran, insanın kendisiyle özdeşleşip bütünleşmesine kaynaklık eden, ona duygularını ifade edebilme fırsatı tanıyan, onu toplumsal olmaya yönlendiren, çalgı eğitiminin, müzik eğitiminin dolayısıyla müzik sanatının önemli bir uğraş biçimidir” (Uslu, 1996, 105).

Çalgı çalmak aynı zamanda güç ve karmaşık bir iştir. Çalgı çalmayı öğretecek iyi bir öğretmen, öğrenmeye hazır, istekli ve yetenekli bir öğrencinin yanı sıra, iyi düzenlenmiş bir öğretim programının titizlikle uygulanması da büyük önem taşımaktadır. Çalgı eğitiminde niteliği etkileyen; öğretmen, öğrenci ve öğretim programı olmak üzere üç temel faktörden söz edilebilir. Bu faktörlerden en önemlisi kuşkusuz ki öğretmendir. Etkili çalgı çalmayla ilgili temel doğru teknik ve müzikal davranışları öğrenciye kazandırarak bu temel davranışların geliştirilmesinin ve etkili çalgı çalmaya dönüştürülmesinin önünü açacak kişi olan öğretmenin, aynı zamanda iyi bir öğretmenlik formasyonu almış olması da çok önemlidir (Çilden, 2003, 297-298).

Çalgı eğitiminde bireyin olumlu tutum ve davranışlar sergilemesinin, çalgı öğrenmek için gereken ilgi ve motivasyon düzeyine sahip olmasının başarıya etkisi sanıldığından fazladır. “Davranışlarımızın çoğu gibi, tutumlarımız da öğrenme yoluyla kazanılmıştır. Aslında tutumlar bir bireyin kazanılmış kişilik özelliklerinin bir parçasıdır ve diğer kazanılmış kişilik özellikleri gibi klasik veya edimsel koşullanma yoluyla veya modellerin gözlenmesi ve taklit yoluyla öğrenilmesidir” (Morgan, 2000, 363).

“Bazı tutumlar insanların kendi deneyimlerine dayanırken, bazıları başka kaynaklardan elde edilir” (Kağıtçıbaşı, 2004, 118-119). Tutumların oluşmasında çeşitli faktörler rol oynar. Oskamp (1977) bireyin tutumlarının oluşmasına etki edebilecek faktörleri genel olarak belirleyerek; ailenin (anne-baba) etkisi,

çevrenin (akran grupları, akrabalar, öğretmenler...) etkisi, direkt kişisel deneyimlerin etkisi şeklinde sınıflandırmıştır (Akt., Sakallı, 2001, 111).

Anne ve baba, çocukların oluşturdukları tutumların ilk kaynağıdır (Kağıtçıbaşı, 2004, 120). Doğumdan buluş çağına kadar çocukların bu tutumları hemen hemen tamamen anne ve babaları tarafından şekillendirilir. İlkokul çocukları çeşitli konulara ilişkin tutumlarını anlatırken sık sık anne veya babalarının söylediklerinden örnekler verirler (Morgan, 2000, 374).

Çocuklar büyüdükçe anne ve babalarının tutumları üzerindeki etkisi azalır ve özellikle ergenlik döneminin başlamasıyla birlikte diğer sosyal etkenlerin rolü giderek fazlalaşır (Morgan, 2000, 375). Özellikle arkadaşlar, akrabalar, referans grupları ve öğretmenler gibi çevredeki insanlarda bireylerin tutumlarının oluşmasında ve muhafaza edilmesinde önemli bir yere sahiptir (Sakallı, 2001, 112).

Tutum nesnesi ile yaşanan olaylar kişinin o nesneye karşı nasıl bir tutuma sahip olacağını belirler. Korku verici, aniden ve belirgin bir şekilde oluşan olaylar bireyin bu olayla ilgili olarak olumlu veya olumsuz tutum sahibi olmasına yol açabilir. Belirli bir nesneye tekrar tekrar maruz kalan birey o nesne hakkında tutum oluşturmaya başlar. Herhangi bir pekiştiren olmadan birey aynı kişiyi veya nesneyi devamlı görmek suretiyle olumlu veya olumsuz bir tutum geliştirebilir (Sakallı, 2001, 111-112).

Tavşancıl (2006, 71-72) tutumların özelliklerini;

- ✓ "Tutum bir tepki şekli değil, daha çok bir tepki gösterme eğilimidir. Tutumlar doğuştan gelmez, sonradan yaşanarak kazanılır.
- ✓ İnsan-obje ilişkisinde, tutumların belirlediği bir yanlılık ortaya çıkar. Birey bir objeye ilişkin bir tutum oluşturduktan sonra ona yansız bakamaz.
- ✓ Tutumlar geçici değildir, belli bir süre devamlılık gösterirler. Yani bireyler yaşamlarının belli dönemlerinde aynı düşünceye sahip olurlar.
- ✓ Bir objeye ilişkin olumlu ya da olumsuz bir tutumun oluşması, ancak o objenin başka objelerle karşılaştırılması sonucu mümkündür.
- ✓ Tutumlar, birey ve obje arasındaki ilişkide bir düzenlilik olmasını sağlarlar. Öğrenme süreci içinde derece derece biçimlendiğinden, insanın çevresini anlamasına da yardımcı olurlar.
- ✓ Tutumlar olumlu ya da olumsuz davranışlara yol açabilir. Kişisel tutumlar gibi toplumsal tutumlar da vardır. Toplumsal tutumlar; toplumsal değer, grup ve objelere yönelik tutumlardır" şeklinde sıralamaktadır.

Araştırma konusuna ilişkin yapılan alanyazın taraması sonucunda, araştırmayla doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili olduğu düşünülen çalışmalar incelenerek gruplandırılmıştır.

Bireysel çalgı çalışmaya ve deşifre çalmaya yönelik tutumlar ile ilgili araştırmalar incelendiğinde; (Atalay, Deniz, Yungul ve Özder, 2014; Topoğlu ve Erden, 2012; Bakıoğlu, 2012; Konakçı, 2010; Özmenteş ve Özmenteş, 2009; Karabulut, 2009; Dirik, 2005 ve Moray, 2003) tarafından bireysel çalgı derslerine ve deşifre çalmaya yönelik tutum ölçeği geliştirme ve tutumları belirlemeye yönelik çalışmalar olduğu görülmektedir. Aynı zamanda bu çalışmaların bazılarında, tutumlar belli değişkenlere göre karşılaştırılmış ve tutumların değişkenler üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Mesleki müzik eğitimi içinde var olan alan derslere ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile ilgili araştırmalar incelendiğinde; (Gülle, 2019; Nevruz, 2018; Özdoğan ve Dizdar, 2017; Afacan ve Özgür, 2016; Kopar, 2016; Çevik Kılıç, 2015; Dizdar, 2015; Gürsoy, 2014; Piji Küçük, 2012; İnceel, 2011; Özevin Tokinan, 2010; Güdek, 2007; Uçal Canakay, 2007; İnci, 2002) tarafından müzik eğitimi derslerine ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği geliştirme ve tutumları belirlemeye yönelik çalışmalar olduğu görülmektedir.

Müzik dersi ve mesleki müzik eğitiminde yer alan çeşitli derslere yönelik tutumları konu alan araştırmalar incelendiğinde; (Cengiz, 2018; Özbayraktar, 2016; Gürsoy, 2014; Şeker, 2011; Şen, 2011; Uçaner, 2011; Ayaydın ve Kurtuldu, 2010; Kocaarslan, 2009; Saygı, 2009; Adar, 2008; Özcan, 2007; Çizmeçi, 2006 ve Nacakçı, 2006) tarafından yapılan çalışmalara ulaşılmıştır. Çizmeçi (2006), Uçal Canakay (2007) ve Saygı (2009) aktif öğrenmenin, Özcan (2007), Şeker (2011) ve Özbayraktar (2016) ise Orff yaklaşımının müzik ile ilgili derslerdeki tutumlara olumlu etkilerinin olduğunu tespit etmiştir.

Yalçınkaya ve Eldemir (2013) bireysel çalgı dersine, Küçükosmanoğlu (2015) müzik biçimleri dersine, Özmenteş (2006) ilköğretim müzik dersine, Umuzdaş (2012) viyolonsel dersine, Ekici (2012) bireysel ses eğitimi dersine, Tufan ve Güdek (2008) piyano dersine, Çevik (2011) armoni dersine, Ergin ve Durak (2016) deşifre çalmaya, Eldemir (2015) geleneksel Türk sanat müziği dersine, Varış ve Cesur (2012)

ortaöğretim müzik dersine, Uçal Canakay (2006) müzik teorisi dersine, Öztöpalan ve Uçal Canakay (2016) ise orkestra dersine yönelik tutum ölçeği geliştirmiştir.

Sınıf ve okul öncesi eğitimi müzik dersine yönelik tutum ile ilgili araştırmalar incelendiğinde; (Çelik, 2018; Koç, 2016; Şeker ve Saygı, 2013; Kırıcıoğlu, 2009 ve Tenkoğlu, 2005) tarafından yapılan çalışmalara ulaşılmıştır. Bu araştırmalar sınıf ve okul öncesi eğitiminde müzik öğretimi dersine ve müzik algılarına yönelik tutum ölçeği geliştirme ve tutumları belirlemeye yönelik çalışmalardır.

Güzel Sanatlar Liselerinde tutumu konu alan araştırmalar incelendiğinde; (Tan, 2016; Özer, 2010; Kılınçer, 2009; Özdemir, 2007; Civan, 2006 ve Bakiner, 2004) tarafından yapılan çalışmalara ulaşılmıştır. Güzel Sanatlar Liselerinde yürütülen bu çalışmalarda müzik öğretmenliği, müziksel işitme dersi ve piyano dersine yönelik tutumların belirlenmesi amaçlanmış olup aynı zamanda tutumların belli değişkenlere göre karşılaştırılarak etkileri ortaya konulmuştur.

Müziksel işitme ve müziksel dikte ile ilgili araştırmalar incelendiğinde; müziksel işitme ile ilgili, (Burç ve Şen, 2019; Özdemir, 2018; Babacan, 2015; Bağcı, 2015; Gençel Ataman, 2013; Yıldız, 2013; Tufan, 2012; Öztürk, 2010; Deniz, 2009; Tekin Gürgen, 2008; Yayla, 2006 ve Uçal Canakay, 2006)'ın çalışmalarına ulaşılmıştır. Araştırmalarda işitme dersi başarılarının çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterdiği, uygulanan yöntemlerin işitme derslerindeki başarıları olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.

Müziksel dikte ile ilgili, (Özgül ve Tanınmış, 2016; Karkın ve Baş, 2016; Baş, 2015 ve Özeltunoğlu, 2011)'nin çalışmalarına ulaşılmıştır. Araştırmalarda çeşitli uygulamaların dikte yazma becerilerine etkileri araştırılmış ve başarıları olumlu yönde etkiledikleri sonucuna varılmıştır.

Tutumların belirli değişkenlere göre ele alındığı araştırmalar incelendiğinde; (Ayhan, 2019; Süalp, 2018; Andaç, 2016; Erdoğan, 2016; Öztürk ve Kalyoncu, 2014; Yağışan, Köksal ve Karaca, 2014; Levent, 2013; Özmenteş, 2012; Uyan, 2012; Karaköse, 2011 ve Taş, 2011) tarafından yapılmış çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu araştırmalarda tutumlar belli değişkenlere göre karşılaştırılmış, değişkenlerin tutumlar üzerindeki etkisi ya da tutumların değişkenler üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Araştırmaya konu olan bireysel çalgı dersleri, Türkiye'de mesleki müzik eğitimi veren kurumların müfredatında yer alan dersler arasındadır. Atatürk Üniversitesi'nde mesleki müzik eğitimi veren kurumların ders müfredatına bakıldığında, Güzel Sanatlar Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve Türk Müsiki Devlet Konservatuvarında 8 dönem boyunca bireysel çalgıya yönelik derslerin olduğu ve bu derslerin önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Araştırmada ele alınan kurumlara sırasıyla bakıldığında, bireysel çalgıya yönelik derslerin Güzel Sanatlar Fakültesi ve Eğitim Fakültesinde bireysel çalgı eğitimi, Konservatuvar da ise çalgı eğitimi dersi adı altında olduğu görülmektedir.

Güzel Sanatlar Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve Türk Müsiki Devlet Konservatuvarı öğrencilerinin bireysel çalgı dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi hem çalgı dersinin hedeflerine ulaşip ulaşmadığını göstermesi ve öğrencilerin bu dersteki başarılarının artırılabilmesi açısından da son derece önemlidir. Öğrencilerin çalgı dersine yönelik tutumlarını belirleyici değişkenler olarak cinsiyetleri, yaşları, mezun oldukları liseler, okudukları fakülteler, sınıf düzeyleri, çalgıları vb. değişkenler sayılabilir. Bu değişkenler çerçevesinde bireysel çalgı dersi alan öğrencilerin bu derse yönelik tutumları, öğrencilerin verdiği bilgiler ışığında gerçekleştirilen bu araştırma ile ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Bu araştırmanın problem cümlesi "Mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin bireysel çalgı dersine ilişkin tutumları ne düzeydedir ve belirli değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?" şeklinde oluşturulmuştur.

Araştırmanın alt problemleri doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Çalışma grubundaki öğrencilerin, bireysel çalgı dersine yönelik tutum maddeleri nasıl bir dağılım göstermektedir ve ne düzeydedir?
- Çalışma grubundaki öğrencilerin, bireysel çalgı dersine yönelik tutumları demografik değişkenlere göre ne düzeydedir ve aralarında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı, Türkiye'de mesleki müzik eğitimi veren kurumlardan; Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi ve Türk Müsiki Devlet Konservatuvarı müfredatında var olan bireysel çalgı dersine yönelik öğrencilerin geliştirmiş oldukları tutum algılarını belirlemek, doğrudan ve dolaylı olarak bir durum tespiti yapmaktır.

Bu araştırma Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi ve Türk Müsiki Devlet Konservatuvarı öğrencilerinin bireysel çalgı dersine yönelik tutumlarının tespit edilmesi açısından önem taşımaktadır.

Ayrıca araştırmada ele alınan kurumlardaki öğrenim programları ve ders içerikleri incelenerek bireysel çalgı derslerinin nasıl bir dağılım oluşturduğunun ortaya konulması, çalışma grubundaki öğrencilerin bu derslere yönelik tutum algılarını tespitinin eğitim ve öğretimin niteliği açısından katkı sağlayabilecek öneriler getirmesi yönüyle de önemlidir.

3. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma nitel destekli olup, nicel verilere bağlı betimsel araştırma yöntemlerinden tarama (survey) modelinde tasarlanmıştır. "Araştırma modeli bir araştırmanın amacına uygun ve ekonomik olarak verilerin toplanması, çözümlenebilmesi için gerekli koşulları düzenlemeye denir. Koşulların düzenlenmesinde iki model vardır: Tarama modeli ve deneme modelidir. Bu temel yaklaşımlar araştırmacı tarafından amaca ve içinde bulunulan duruma göre kullanılır" (Karasar, 2005, 79).

3.1. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı ve Türk Müsiki Devlet Konservatuvarında öğrenim gören 164 öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo 1: Öğrencilerin Cinsiyet ve Yaş Değişkenine Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Erkek	84	51.2
Kız	80	48.8
Toplam	164	100.0
Yaş	f	%
16-20	32	19.5
21-25	110	67.0
26-30	17	10.4
31 ve üstü	5	3.1
Toplam	164	100.0

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında, toplam 164 öğrenciden (84 kişi) %51.2 oranla erkek, (80 kişi) %48.8 oranla kız olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında ise, toplam 164 öğrenciden 32 kişinin %19.5 oranla 16-20, 110 kişinin %67.0 oranla 21-25, 17 kişinin %10.4 oranla 26-30 ve 5 kişinin %3.1 oranla 31 ve üstü yaş seviyesinde olduğu ve öğrencilerin 21-25 yaş arasında daha yoğun şekilde dağılım gösterdiği görülmektedir.

Tablo 2: Öğrencilerin Fakülte/Bölüm, Mezun Olunan Lise ve Sınıf Değişkenlerine Göre Dağılımı

Fakülte/Bölüm	f	%
Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü	72	43.9
Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi ABD	44	26.8
Türk Müsiki Devlet Konservatuvarı	48	29.3
Toplam	164	100.0
Mezun Oldukları Liseler	f	%
Güzel Sanatlar Lisesi	67	40.9
Diğer Lise	97	59.1
Toplam	164	100.0
Sınıf Düzeyi	f	%
1. sınıf	46	28.0
2. sınıf	43	26.2
3. sınıf	39	23.8
4. sınıf	36	22.0
Toplam	164	100.0

Tablo 2’de araştırmaya katılan öğrencilerin, fakülte/bölüm değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında, toplam 3 fakülte/bölümden 164 öğrencinin araştırmaya katıldığı ve en fazla katılımın %43.9 oran (72 öğrenci) ile Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü’nden olduğu görülmektedir. Bunu Türk Müsiki Devlet Konservatuvarı ve Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı izlemektedir.

Araştırmanın gerçekleştirildiği fakülte-bölümlerdeki öğrencilerin mezun oldukları liselere göre dağılımlarına bakıldığında, öğrencilerin %40.9 oran (67 öğrenci) ile Güzel Sanatlar Lisesi, %59.1 oran (97 öğrenci) ile diğer liseler şeklindedir. Bu doğrultuda araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerin çoğunluğunun diğer liselerden mezun olduğu ve hemen hemen müzik temel altyapıları olmaksızın mesleki müzik eğitimine adım attıkları söylenebilir.

Öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında ise, %28.0’ının (46 kişi) 1. sınıf, %26.2’sinin (43 kişi) 2. sınıf, %23.8’inin (39 kişi) 3. sınıf ve %22.0’ının (36 kişi) 4. sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir. Tabloda araştırmaya katılan öğrenci sayısına bakıldığında, katılımın hemen hemen birbirine denk olduğu söylenebilir.

Tablo 3: Öğrencilerin Bireysel Çalgılarına Göre Dağılımı

Bireysel Çalgılar	f	%
Bağlama	64	39.0
Flüt	10	6.1
Gitar	16	9.8
Kabak Kemane	1	0.6
Kanun	7	4.3
Kaval	1	0.6
Keman	21	12.8
Ney	5	3.0
Piyano	10	6.1
Şan	7	4.3
Tanbur	2	1.3
Ud	9	5.5
Viyola	3	1.8
Viyolonsel	8	4.8
Toplam	164	100.0

Tablo 3’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel çalgı değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında toplam 164 öğrenciden 64 öğrencinin %39.0 oranla bağlama, 21 öğrencinin %12.8 oranla keman, 16 öğrencinin %9.8 oranla gitar ve 10’ar öğrencinin ise %6.1 oranla flüt ve piyano çalgılarında dağılım gösterdikleri ve diğer çalgıların ise dağılımda çok az yer tuttuğu görülmektedir.

Tablo 4: Öğrencilerin Uygun Çalışma Ortamı Değişkenine Göre Dağılımı

Uygun Çalışma Ortamı Bulabilme	f	%
Evet	120	73.2
Hayır	44	26.8
Toplam	164	100.0

Tablo 4’e göre, müzik eğitimi alan öğrencilerin ders harici uygun çalışma ortamı bulabilme durumlarına bakıldığında, 120 öğrencinin %73.2 oranla uygun çalışma ortamı bulabildikleri, 44 öğrencinin ise %26.8 oranla uygun ortam bulamadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Anne-Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

Anne Eğitim Durumu	f	%
Örgün Temel Eğitim Almamış	17	10.4
İlköğretim Mezunu	89	54.3
Lise Mezunu	45	27.4
Üniversite Mezunu	12	7.3
Lisansüstü Mezunu	1	0.6
Toplam	164	100.0
Baba Eğitim Durumu	f	%
Örgün Temel Eğitim Almamış	3	1.8
İlköğretim Mezunu	56	34.1
Lise Mezunu	61	37.2
Üniversite Mezunu	38	23.2
Lisansüstü Mezunu	6	3.7
Toplam	164	100.0

Tablo 5'e göre müzik eğitimi alan öğrencilerin anne eğitim durumlarına bakıldığında 89 kişinin %54.3 oranla eğitim ilköğretim seviyesinde olduğu, 45 kişinin %27.4 oranla lise mezunu olduğu, 17 kişinin %10.4 oranla örgün temel eğitim almadığı, 13 kişinin %7.9 oranla lisans ve lisansüstü mezunu olduğu; müzik eğitimi alan öğrencilerin baba eğitim seviyelerine bakıldığında 61 kişinin %37.2 oranla lise mezunu olduğu, 56 kişinin %34.1 oranla ilköğretim mezunu olduğu, 44 kişinin %26.9 oranla lisans ve lisansüstü mezun olduğu ve 3 kişinin %1.8 oranla örgün temel eğitim almadığı görülmektedir. Tablo 5 genel olarak yorumlandığında babaların eğitim durumunun annelere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

3.2. Verilerin Toplanması

Araştırmada, Mesleki Müzik Eğitimi alan öğrencilerin bireysel çalgıya yönelik dersler ile ilgili tutumlarını belirleyebilmek amacı ile Topoğlu ve Erden (2012) tarafından geliştirilen Bireysel Çalgı Dersine Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçek puanlaması 5'li likert şeklinde Tablo 6'da verilmiş olup, ağırlıklı aritmetik ortalamaların değerlendirilme aralığı ise Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 6: Beşli Likert Puanlama Tablosu

Seçenekler	Olumlu İfade Puanı	Olumsuz İfade Puanı
Kesinlikle Katılıyorum	5	1
Katılıyorum	4	2
Kararsızım	3	3
Katılmıyorum	2	4
Kesinlikle Katılmıyorum	1	5

Tablo 7: Aritmetik Ortalama Değerlendirme Aralıkları

Olumlu İfade Puan Aralıkları	Tutum Düzeyi	Olumsuz İfade Puan Aralıkları	Tutum Düzeyi		
Kesinlikle Katılmıyorum	1-1.79	Düşük	Kesinlikle Katılıyorum	1-1.79	Düşük
Katılmıyorum	1.80-2.59	Düşük	Katılıyorum	1.80-2.59	Düşük
Kararsızım	2.60-3.39	Orta	Kararsızım	2.60-3.39	Orta
Katılıyorum	3.40-4.19	Yüksek	Katılmıyorum	3.40-4.19	Yüksek
Kesinlikle Katılıyorum	4.20-5.00	Yüksek	Kesinlikle Katılmıyorum	4.20-5.00	Yüksek

Ölçeğin değerlendirilmesinde Tablo 6 ve 7'deki puanlamalar dikkate alınarak hesaplanıp yorumlanmıştır.

Topoğlu ve Erden (2012) tarafından geliştirilen Bireysel Çalgı Dersine Yönelik Tutum Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması sonucunda oluşturulan maddelerinin kapsam geçerliğinin artırılması için ölçek, üç müzik eğitimi uzmanı, iki eğitim bilimci ve bir istatistikçi tarafından incelenmiştir. İncelemeler sonucunda 50 maddeden oluşan ölçekteki 23 madde çıkarılarak madde sayısı 27'ye indirilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini ortaya koymak için ise, faktör analizi uygulanmıştır. Ölçekte özdeğeri 1'den büyük 4 faktör bulunduğu görülmüştür. Birinci faktörün, ölçeğe ilişkin toplam varyansın %49'unu açıkladığı görülmüştür. Yapılan faktör analizinde birinci faktördeki maddelerin faktör yüklerinin 0,844 ve 0,492 arasında değiştiği saptanmıştır. Ortak faktör varyansına ait değerler ve birinci faktördeki yük değerleri dikkate alındığında Bireysel Çalgı Dersine İlişkin Tutum Ölçeği'nin tek faktörde toplanabildiği görülmüştür.

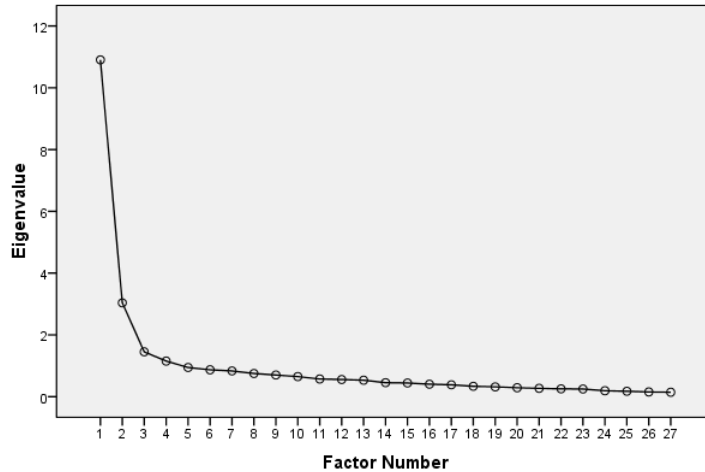

Bu doğrultuda, ölçeğin güncelliğini ortaya koyabilmek açısından, test-tekrar test tekniği uygulanarak bu çalışma için de ayrıca geçerlik ve güvenilirlik test edilmiştir. Tablo 8’de Bireysel Çalgı Dersine İlişkin Tutum Ölçeği’nin geçerliğine yönelik uygulanan faktör analizi sonuçları görülmektedir.

Tablo 8: Tutum Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Madde	Başlangıç Özdeğerleri			Kareli Yüklerin Ağırlıklı Toplamları			Kareli Yüklerin Döndürülmüş Toplamları		
	Toplam	% Varyans	% Yığılmalı	Toplam	% Varyans	% Yığılmalı	Toplam	% Varyans	% Yığılmalı
1	10.905	40.389	40.389	5.856	21.691	21.691	7.269	26.921	26.921
2	3.037	11.248	51.637	5.530	20.481	42.171	4.995	18.500	45.420
3	1.450	5.372	57.010	2.557	9.471	51.643	1.670	6.185	51.605
4	1.151	4.264	61.273	.758	2.809	54.452	.769	2.847	54.452
5	.943	3.494	64.767						
6	.869	3.217	67.984						
7	.833	3.085	71.070						
8	.750	2.779	73.849						
9	.700	2.594	76.442						
10	.649	2.405	78.847						
11	.571	2.114	80.961						
12	.554	2.053	83.014						
13	.533	1.974	84.989						
14	.452	1.675	86.664						
15	.441	1.635	88.298						
16	.403	1.491	89.789						
17	.384	1.421	91.210						
18	.336	1.246	92.456						
19	.317	1.174	93.630						
20	.288	1.068	94.698						
21	.269	.998	95.696						
22	.253	.935	96.631						
23	.248	.918	97.549						
24	.191	.706	98.255						
25	.176	.650	98.906						
26	.152	.565	99.470						
27	.143	.530	100.000						

Tablo 8’de faktör analizi sonuçlarına göre, elde edilen sonuçların daha önceki geçerlik çalışması ile benzerlik gösterdiği, ölçekte özdeğeri 1’den büyük 4 faktör bulunduğu ve birinci faktörün, ölçeğe ilişkin toplam varyansın %40.389’unu açıkladığı görülmektedir.

Şekil 1: Tutum Ölçeği Birikinti Grafiği

Bireysel Çalgı Dersi Tutum Ölçeği birikinti grafiği incelendiğinde faktör yükünde ilk faktörden sonra büyük bir düşüş görülmekte ve sonraki faktörler ise paralel bir görünüm sergilemektedir. Buna bağlı olarak ilk faktörden sonraki faktörlerin varyansa olan katkılarının çok düşük ve birbirine yakın olduğu söylenebilir. Ortak faktör varyansına ait değerler ve birinci faktördeki yük değerleri dikkate alındığında, Bireysel Çalgı Dersine İlişkin Tutum Ölçeği'nin tek faktörde toplanabildiği söylenebilir.

Tekrar test sonucu Bireysel Çalgı Dersine İlişkin Tutum Ölçeği'nin güvenilirliğine yönelik elde edilen sonuçlar ise, Tablo 9'da görülmektedir.

Tablo 9: Ölçek Cronbach's Alpha Güvenirlik Testi Sonuçları

Madde	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha
1	.689
2	.694
3	.718
4	.720
5	.690
6	.717
7	.698
8	.686
9	.681
10	.689
11	.714
12	.691
13	.686
14	.681
15	.686
16	.711
17	.708
18	.721
19	.709
20	.693
21	.739
22	.703
23	.689
24	.692
25	.689
26	.712
27	.691
Toplam Güvenirlik Katsayısı	.708

Özdamar (2011)'a göre, güvenilirlik katsayısında kıstas alınacak değerler
"0.00< α <0.40 ise ölçek güvenilir değildir.
0.40< α <0.60 ise ölçek düşük güvenilirliktedir.
0.60< α <0.80 ise oldukça güvenilirdir.
0.80< α <1.00 ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir" şeklindedir.

Yapılan güvenilirlik testi sonucunda elde edilen sonuçların önceki güvenilirlik çalışması ile benzerlik gösterdiği Bireysel Çalgı Dersine İlişkin Tutum Ölçeği'nin güvenilir olduğu görülmektedir ($\alpha=0.708$).

3.3. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 17.0 (The Statistical Packet for The Social Sciences) paket programı ile kodlanarak analiz edilmiştir. Mesleki Müzik Eğitimi kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin bireysel çalgı dersine yönelik tutumlarını ortaya koyabilmek amacıyla 5'li Likert tipteki ölçek maddelerine verilen cevapların dağılımları frekans (f) ve yüzde (%) analizi ile elde edilmiştir. Bu analiz ile öğrencilerin

maddelere ilişkin olumlu ya da olumsuz yöndeki görüşleri elde edilmiş ve yoğunluklar saptanıp veriler yorumlanmıştır.

Araştırmada ortalama puanların farklılığına yönelik testlerde %95 güven aralığı ve .05 anlamlılık düzeyine göre hipotezler test edilmiştir. Hipotez testlerinde elde edilen p değerinin .05'ten büyük olması durumunda sıfır hipotezi ya da yokluk hipotezinin kabul edildiği ve karşılaştırılan puanlar arasında fark olmadığı; p değerinin .05'ten küçük olması durumunda ise araştırma hipotezinin kabul edildiği ve karşılaştırılan puanlar arasında fark olduğu şeklinde yorum yapılmıştır.

Araştırmada tutumların demografik değişkenlere göre farklılığını ortaya koymak için hangi istatistiksel testin kullanılacağına belirlenmesine yönelik olarak Kolmogorov-Smirnov normallik testi uygulanmıştır. Tablo 10'da Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 10: Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi Sonuçları

Tutum Maddeleri	İstatistik	Sd	p
1	.225	160	.000
2	.247	160	.000
3	.192	160	.000
4	.225	160	.000
5	.229	160	.000
6	.265	160	.000
7	.205	160	.000
8	.219	160	.000
9	.231	160	.000
10	.243	160	.000
11	.289	160	.000
12	.225	160	.000
13	.235	160	.000
14	.244	160	.000
15	.219	160	.000
16	.263	160	.000
17	.331	160	.000
18	.251	160	.000
19	.256	160	.000
20	.249	160	.000
21	.367	160	.000
22	.256	160	.000
23	.214	160	.000
24	.281	160	.000
25	.227	160	.000
26	.268	160	.000
27	.228	160	.000

Hipotez testlerinde veriler normal dağılıyorsa *parametrik testler*, normal dağılmıyorsa *non-parametrik testlerin* kullanılması gerekmektedir. Yapılan Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda verilerin normal dağılmadığı belirlenmiştir ($p_{Tutum}=.000<.05$). Bu bilgiler doğrultusunda istatistiksel analizlerde Non-Parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Araştırmada tutumların demografik değişkenlerden cinsiyet, lise ve uygun ortam değişkenlerine göre farklılığını test etmek amacı ile non-parametric testlerden iki grup puanlarının karşılaştırılmasında kullanılan Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Tutumların, demografik değişkenlerden yaş, sınıf düzeyi, fakülte/bölüm, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve bireysel çalgı değişkenlerine göre farklılığını test etmek amacı ile non-parametric testlerden ikiden fazla grup puanlarının karşılaştırılmasında kullanılan Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Tablolarda f , $\%$, \bar{x} , N , Sıra Ort., Sıra Top., Sd, U, χ^2 ve p değerleri uygulanan testler doğrultusunda belirtilerek yorumlanmıştır.

4. Bulgular ve Yorum

Araştırmaya katılan öğrencilerin tutum ifadelerine yönelik görüşlerinin dağılımı Tablo 11’de, bireysel çalgı dersine yönelik tutum düzeyleri ise Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 11: Öğrencilerin Tutum İfadelerine Yönelik Görüşlerinin Dağılımı

Bireysel Çalgı Tutum Maddeleri	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Az Katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	12	7,3	6	3,7	39	23,8	55	33,5	52	31,7	164	100
2	8	4,9	8	4,9	23	14,0	52	31,7	73	44,5	164	100
3	43	26,2	41	25,0	37	22,6	25	15,2	18	11,0	164	100
4	60	36,6	47	28,6	29	17,7	18	11,0	10	6,1	164	100
5	14	8,5	15	9,1	28	17,1	50	30,5	57	34,8	164	100
6	73	44,5	37	22,6	26	15,9	17	10,3	11	6,7	164	100
7	7	4,3	15	9,1	48	29,3	55	33,5	39	23,8	164	100
8	7	4,3	15	9,1	48	29,3	55	33,5	39	23,8	164	100
9	10	6,1	17	10,4	26	15,9	51	31,1	60	36,5	164	100
10	10	6,1	11	6,7	27	16,5	45	27,4	71	43,3	164	100
11	80	48,7	36	22,0	21	12,8	20	12,2	7	4,3	164	100
12	15	9,1	18	11,0	32	19,5	53	32,4	46	28,0	164	100
13	15	9,1	18	11,0	32	19,5	53	32,4	46	28,0	164	100
14	10	6,1	11	6,7	29	17,7	58	35,4	56	34,1	164	100
15	12	7,3	12	7,3	33	20,1	49	29,9	58	35,4	164	100
16	74	45,1	37	22,6	22	13,4	18	11,0	13	7,9	164	100
17	94	57,3	28	17,1	21	12,8	15	9,1	6	3,7	164	100
18	69	42,1	30	18,3	28	17,1	26	15,9	11	6,6	164	100
19	71	43,3	38	23,2	24	14,6	24	14,6	7	4,3	164	100
20	8	4,9	17	10,4	26	15,9	58	35,4	55	33,4	164	100
21	76	46,3	43	26,2	21	12,8	18	11,0	6	3,7	164	100
22	75	45,8	46	28,0	22	13,4	11	6,7	10	6,1	164	100
23	7	4,3	18	11,0	36	22,0	51	31,1	52	31,6	164	100
24	8	4,9	9	5,5	20	12,2	45	27,4	82	50,0	164	100
25	4	2,4	19	11,6	29	17,7	55	33,5	57	34,8	164	100
26	74	45,1	31	18,9	28	17,1	20	12,2	11	6,7	164	100
27	11	6,7	12	7,3	28	17,1	46	28,0	67	40,9	164	100

Tablo 11 incelendiğinde 164 öğrenciden; 107 öğrencinin %65.2 oranla *Boş zamanlarında çalgı çalıştıkları (madde 1)*, 39 öğrencinin %23.8 oranla bu konuda *az katıldıkları*, 18 öğrencinin ise %11.0 oranla *Boş zamanlarında çalgı çalışmadıkları*;

125 öğrencinin %76.2 oranla *çalgı dersini sevdikleri (madde 2)*, 23 öğrencinin %14.0 oranla bu konuda *az katıldıkları*, 16 öğrencinin ise %9.8 oranla *çalgı dersini sevmedikleri*;

43 öğrencinin %26.2 oranla *çalgı dersinin stres yarattığı (madde 3)*, 37 öğrencinin %22.6 oranla bu konuda *az katıldıkları*, 84 öğrencinin ise %51.2 oranla *çalgı dersinin stres yaratmadığı*;

28 öğrencinin %17.1 oranla *çalgı derslerinde çok sıkıldıkları (madde 4)*, 29 öğrencinin %17.7 oranla bu konuda *az katıldıkları*, 107 öğrencinin ise %65.2 oranla *çalgı derslerinde çok sıkılmadıkları*;

107 öğrencinin %65.3 oranla *çalgı ders saatlerinin daha çok olmasını istedikleri (madde 5)*, 28 öğrencinin %17.1 oranla bu konuda *az katıldıkları*, 29 öğrencinin ise %17.6 oranla *çalgı ders saatlerinin daha çok olmasını istemedikleri*;

28 öğrencinin %17.0 oranla *çalgı derslerinin zorunlu olduklarından dolayı girdikleri (madde 6)*, 26 öğrencinin %15.9 oranla bu konuda *az katıldıkları*, 110 öğrencinin ise %67.1 *çalgı derslerinin zorunlu olduklarından dolayı girmedikleri*;

94 öğrencinin %57.3 oranla *çalgı derslerine her zaman hazırlıklı girdikleri (madde 7)*, 48 öğrencinin %29.3 oranla bu konuda *az katıldıkları*, 22 öğrencinin ise %13.4 *çalgı derslerine her zaman hazırlıklı girmedikleri*;

94 öğrencinin %57.3 oranla *çalgı dersindeyken zamanın nasıl geçtiğini anlamadıkları (madde 8)*, 48 öğrencinin %29.3 oranla bu konuda *az katıldıkları*, 22 öğrencinin ise %13.4 *çalgı dersindeyken zamanın nasıl geçtiğini anladıkları*;

111 öğrencinin %67.6 oranla *çalgı derslerini kaçırdıklarında mutlaka telafisini yapmak istedikleri (madde 9)*, 26 öğrencinin %15.9 oranla bu konuda *az katıldıkları*, 27 öğrencinin ise %16.5 *çalgı derslerini kaçırdıklarında mutlaka telafisini yapmak istemedikleri*;

116 öğrencinin %70.7 oranla *çalgı dersleri sevdikleri dersler arasındadır (madde 10)*, 27 öğrencinin %16.5 oranla bu konuda *az katıldıkları*, 21 öğrencinin ise %12.8 *çalgı dersleri sevdikleri dersler arasında değildir*;

27 öğrencinin %16.5 oranla çalgı derslerinin sıkıcı buldukları (**madde 11**), 21 öğrencinin %12.8 oranla bu konuda az katıldıkları, 116 öğrencinin ise %70.7 çalgı derslerinin sıkıcı bulmadıkları;

99 öğrencinin %60.4 oranla çalgı derslerinde rahatladıkları (**madde 12**), 32 öğrencinin %19.5 oranla bu konuda az katıldıkları 33 öğrencinin ise %20.1 çalgı derslerinde rahatlamadıkları;

99 öğrencinin %60.4 oranla boş zamanlarında çalgılarını çalmaktan hoşlandıkları (**madde 13**), 32 öğrencinin %19.5 oranla bu konuda az katıldıkları, 33 öğrencinin ise %20.1 boş zamanlarında çalgılarını çalmaktan hoşlanmadıkları;

114 öğrencinin %69.5 oranla çalgı derslerini eğlenceli buldukları (**madde 14**), 29 öğrencinin %17.7 oranla bu konuda az katıldıkları, 21 öğrencinin ise %12.8 çalgı derslerini eğlenceli bulmadıkları;

107 öğrencinin %65.3 oranla çalgı ders saatlerinin arttırılmasını istedikleri (**madde 15**), 33 öğrencinin %20.1 oranla bu konuda az katıldıkları, 24 öğrencinin ise %14.6 çalgı ders saatlerinin arttırılmasını istemedikleri;

31 öğrencinin %18.9 oranla çalgı dersleri zorunlu olmasına rağmen girmek istemedikleri (**madde 16**), 22 öğrencinin %13.4 oranla bu konuda az katıldıkları, 111 öğrencinin ise %67.7 çalgı dersleri zorunlu olsa da girmek istedikleri;

21 öğrencinin %12.8 oranla çalgı derslerinin kaldırılmasını istedikleri (**madde 17**), 21 öğrencinin %12.8 oranla bu konuda az katıldıkları, 122 öğrencinin ise %74.4 çalgı derslerinin kaldırılmasını istemedikleri;

37 öğrencinin %22.5 oranla çalgı ödevlerini çalışırken çok sıkıldıkları (**madde 18**), 28 öğrencinin %17.1 oranla bu konuda az katıldıkları, 99 öğrencinin ise %60.4 çalgı ödevlerini çalışırken çok sıkılmadıkları;

31 öğrencinin %18.9 oranla boş zamanlarında çalgı ile ilgili bir şeyler yapmak istemedikleri (**madde 19**), 24 öğrencinin %14.6 oranla bu konuda az katıldıkları, 109 öğrencinin ise %66.5 boş zamanlarında çalgı ile ilgili bir şeyler yapmak istedikleri;

113 öğrencinin %68.8 oranla çalgı derslerinin müzik ile ilgili bir şeyler yaratma isteği uyandırdığı (**madde 20**), 26 öğrencinin %15.9 oranla bu konuda az katıldıkları, 25 öğrencinin ise %15.3 çalgı derslerinin müzik ile ilgili bir şeyler yaratma isteği uyandırmadığı;

24 öğrencinin %14.7 oranla çalgı derslerinin biran önce bitmesini istediğini (**madde 21**), 21 öğrencinin %12.8 oranla bu konuda az katıldıkları, 119 öğrencinin ise %72.5 çalgı derslerinin biran önce bitmesini istemedikleri;

21 öğrencinin %12.8 oranla çalgıları ile ilgili hiçbir şeyin ilgilerini çekmediği (**madde 22**), 22 öğrencinin %13.4 oranla bu konuda az katıldıkları, 121 öğrencinin ise %73.8 çalgıları ile ilgili her şeyin ilgilerini çektikleri;

103 öğrencinin %62.7 oranla çalgı dersini diğer derslere göre daha çok sevdikleri (**madde 23**), 36 öğrencinin %22.0 oranla bu konuda az katıldıkları, 25 öğrencinin ise %15.3 çalgı dersini diğer derslere göre daha çok sevmedikleri;

127 öğrencinin %77.4 oranla çalgı dersinin müzik eğitimi için gerekli olduğunu düşünürüm (**madde 24**), 20 öğrencinin %12.2 oranla bu konuda az katıldıkları, 17 öğrencinin ise %10.4 çalgı dersinin müzik eğitimi için gerekli olduğunu düşünmedikleri;

112 öğrencinin %68.3 oranla çalışma zamanlarının çoğunu çalgı dersine ayırdıkları (**madde 25**), 29 öğrencinin %17.7 oranla bu konuda az katıldıkları, 23 öğrencinin ise %14.0 çalışma zamanlarının çoğunu çalgı dersine ayırmak istemedikleri;

31 öğrencinin %18.9 oranla çalgılarını sadece sınıfını geçmek için çalıştıkları (**madde 26**), 28 öğrencinin %17.1 oranla bu konuda az katıldıkları, 105 öğrencinin ise %64.0 çalgılarını sadece sınıfını geçmek için çalışmadıkları;

113 öğrencinin %68.9 oranla ilerde çalgıları ile meslek seçmek istedikleri (**madde 27**), 28 öğrencinin %17.1 oranla bu konuda az katıldıkları, 23 öğrencinin ise %14.0 ilerde çalgıları ile meslek seçmek istemedikleri görülmektedir.

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda bireysel çalgıya yönelik derslere karşı tutum düzeylerini gösteren ortalama puanlar Tablo 12'de görülmektedir.

Tablo 12: Bireysel Çalgı Dersine Yönelik Tutum Düzeyleri

Bireysel Çalgı Dersi Tutum Maddeleri	x̄
1. Boş zamanlarımda çalgı çalışırım	3.79
2. Çalgı dersi sevdiğim bir derstir	4.06
3. Çalgı dersi bende stres yaratır	2.60
4. Çalgı derslerinde çok sıkılırım	2.21
5. Çalgı ders saatlerinin daha çok olmasını isterim	3.74
6. Çalgı dersine zorunlu olduğumdan dolayı giderim	2.12
7. Çalgı derslerine her zaman hazırlıklı girerim	3.63
8. Çalgı dersindeyken zamanın nasıl geçtiğini anlamam	3.77
9. Çalgı dersimi kaçırdığımda mutlaka telafisini yapmak isterim	3.82
10. Çalgı dersleri çok sevdiğim dersler arasındadır	3.94
11. Çalgı dersleri bence çok sıkıcıdır	2.01
12. Çalgı dersleri beni rahatlatır	3.59
13. Boş zamanlarımda çalgımı çalmaktan hoşlanırım	3.99
14. Çalgı dersleri bence çok eğlencelidir	3.85
15. Çalgı ders saatlerinin arttırılmasını isterim	3.79
16. Çalgı derslerine zorunlu olmasam girmek istemem	2.15
17. Çalgı derslerinin kaldırılmasını isterim	1.85
18. Çalgı ödevlerine çalışırken çok sıkılırım	2.28
19. Boş zamanlarımda çalgım ile ilgili bir şeyler yapmak hiç aklıma gelmez	2.13
20. Çalgı dersleri bende müzikle ilgili bir şeyler yaratma isteği uyandırır	3.82
21. Çalgı derslerinin bir an önce bitmesini isterim	2.20
22. Çalgımla ilgili hiçbir şey ilgimi çekmez	1.99
23. Çalgı derslerini diğer derslere göre daha çok severim	3.75
24. Çalgı dersinin müzik eğitimim için gerekli olduğunu düşünürüm	4.12
25. Çalışma zamanımın çoğunu çalgıma ayırmak isterim	3.87
26. Çalgıma sadece sınıfımı geçmek için çalışırım	2.16
27. İleride çalgımla ilgili bir meslek seçmek isterim	3.88
Genel Tutum Ortalama Puanı	3.15

Tablo 12’de araştırmaya katılan öğrencilerin tutum ortalama puanlarına bakıldığında, ölçekteki olumlu maddelerden boş zamanlarımda çalgı çalışırım (*madde 1*), çalgı dersi sevdiğim bir derstir (*madde 2*), çalgı dersi saatlerinin daha çok olmasını isterim (*madde 5*), çalgı derslerine her zaman hazırlıklı girerim (*madde 7*), çalgı dersindeyken zamanın nasıl geçtiğini anlamam (*madde 8*), çalgı dersini kaçırdığımda mutlaka telafisini yapmak isterim (*madde 9*), çalgı dersleri çok sevdiğim dersler arasındadır (*madde 10*), çalgı dersleri beni rahatlatır (*madde 12*), boş zamanlarımda çalgımı çalmaktan hoşlanırım (*madde 13*), çalgı dersleri bence çok eğlencelidir (*madde 14*), çalgı ders saatlerinin arttırılmasını isterim (*madde 15*), çalgı dersleri bende müzikle ilgili bir şeyler yaratma isteği uyandırır (*madde 20*), çalgı derslerini diğer derslere göre daha çok severim (*madde 23*), çalgı dersinin müzik eğitimim için gerekli olduğunu düşünürüm (*madde 24*), çalışma zamanımın çoğunu çalgıma ayırmak isterim (*madde 25*) ve ileride çalgımla ilgili bir meslek seçmek isterim (*madde 27*) maddelerinde Bireysel Çalgı dersine yönelik tutumlarının yüksek olduğu görülmektedir ($3.40 < X < 4.19$).

Ölçekteki olumsuz maddelerden bireysel çalgı dersine yönelik çalgı dersi bende stres yaratır (*madde 3*), bireysel çalgı derslerine yönelik tutum düzeylerinin orta olduğu görülmektedir ($2.60 < x̄ < 3.39$). Çalgı derslerinde çok sıkılırım (*madde 4*), çalgı dersine zorunlu olduğumdan dolayı girerim (*madde 6*), çalgı dersleri bence sıkıcıdır (*madde 11*) çalgı derslerine zorunlu olmasam girmek istemem (*madde 16*), çalgı derslerinin kaldırılmasını isterim (*madde 17*), çalgı ödevlerini çalışırken çok sıkılırım (*madde 18*), boş zamanlarımda çalgım ile ilgili bir şeyler yapmak hiç aklıma gelmez (*madde 19*), çalgı derslerinin bir an önce bitmesini isterim (*madde 21*), çalgımla ilgili hiçbir şey ilgimi çekmez (*madde 22*) ve çalgıma sadece sınıfımı geçmek için çalışırım (*madde 26*), maddelerinde ise, araştırmaya katılan öğrencilerinin bireysel çalgı derslerine yönelik tutumlarının düşük olduğu görülmektedir ($1.80 < x̄ < 2.59$).

Başka bir anlatımla, öğrencilerin büyük çoğunluğunun, tutum ölçeğinin olumlu maddelerinden, *madde 1, madde 2, madde 5, madde 7, madde 8, madde 9, madde 10, madde 12, madde 13, madde 14, madde 15, madde 20, madde 23, madde 24, madde 25 ve madde 27*’de olumlu yönde ve yüksek tutum sergilediği, tutum ölçeğinin olumsuz maddelerinden, *madde 3*’ün orta düzeyde, *madde 4, madde 6, madde 11, madde 16, madde 17, madde 18, madde 19, madde 21, madde 22, madde 26*’da düşük olduğu tespit edilmiştir.

Ölçekten elde edilen puanlar doğrultusunda, öğrencilerin bireysel çalgı dersine yönelik genel tutumlarına bakıldığında, tutumlarının orta düzeyde olduğu görülmektedir ($2.60 < X_{GO} = 3.15 < 3.39$). Bu doğrultuda, öğrencilerin bireysel çalgı dersine yönelik derslere aslında ilgi duyduğu ve önemli gördüğü,

ancak bu derslerde başaramama kaygısı ve derslerin kendilerini zorlamasından dolayı olumsuz tutumların geliştirildiği söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel çalgı dersine yönelik tutumlarının demografik değişkenlere göre ne düzeyde olduğu ve aralarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı istatistiksel tablolar ve yorumlar şeklinde verilmiştir.

Tablo 13: Cinsiyetlere Göre Bireysel Çalgı Dersine Yönelik Tutum Farklılıkları

Bireysel Çalgı Tutum Maddeleri	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
3. Çalgı dersi bende stres yaratır	Kız	80	91.08	7286.00	2674.000	.021*
	Erkek	84	74.33	6244.00		
Tutum Genel Ortalama	Kız	80	78.53	6282.00	3042.000	.295
	Erkek	84	86.29	7248.00		

Tablo 13'te, 80 kişiden oluşan Kız ve 84 kişiden oluşan Erkek gruplarının tutum farklılıklarına bakıldığında, Bireysel çalgı dersine yönelik genel tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı ($U=3042.000$, $p=.295>.05$), ancak madde bazında 3. maddede [$U=2674.000$, $p=0.021<0.05$] istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu, diğer ölçek maddelerinde anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir.

Anlamlı fark bulunan maddenin sıra ortalaması ve sıra toplamı incelendiğinde, "Çalgı dersi bende stres yaratır" ($SO_{Kız}=91.08$, $ST_{Kız}=7286.00$, $SO_{Erkek}=74.33$, $ST_{Erkek}=6244.00$) maddesinde kız öğrencilerin sıra ortalaması ve sıra toplamı puanının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Başka bir anlatımla, kız öğrencilerde bireysel çalgı dersinin, erkek öğrencilere nazaran daha çok stres yarattığı söylenebilir.

Tablo 14: Liselere Göre Bireysel Çalgı Dersine Yönelik Tutum Farklılıkları

Bireysel Çalgı Tutum Maddeleri	Lise	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
1. Boş zamanlarımda çalgı çalışırım	GSL	67	70.67	4452.50	2436.500	.019*
	Diğer	97	87.64	8588.50		
3. Çalgı dersi bende stres yaratır	GSL	67	89.79	5657.00	2533.000	.049*
	Diğer	97	75.35	7384.00		
6. Çalgı dersine zorunlu olduğundan dolayı girerim	GSL	67	92.10	5802.00	2388.000	.011*
	Diğer	97	73.87	7239.00		
10. Çalgı dersleri çok sevdiğim dersler arasındadır	GSL	67	70.93	4397.50	2444.500	.028*
	Diğer	97	86.56	8482.50		
13. Boş zamanlarımda çalgımı çalmaktan hoşlanırım	GSL	67	72.13	4544.50	2528.500	.041*
	Diğer	97	86.70	8496.50		
14. Çalgı dersleri bence çok eğlencelidir	GSL	67	72.40	4561.00	2545.000	.049*
	Diğer	97	86.53	8480.00		
Tutum Genel Ortalama	GSL	67	75.60	4762.50	2746.500	.238*
	Diğer	97	84.47	8278.50		

Tablo 14'te, 67 kişiden oluşan Güzel Sanatlar Lisesi [GSL] ve 97 kişiden oluşan Diğer lise mezunu gruplarının tutum farklılıklarına bakıldığında, Bireysel çalgı derslerine yönelik genel tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı ($U=2746.500$, $p=.238>.05$), madde bazında ise tutum ölçeği maddelerinden 1. [$U=2436.500$, $p=0.019<0.05$], 3. [$U=2533.000$, $p=0.049<0.05$], 6. [$U=2388.000$, $p=0.011<0.05$], 10. [$U=2444.500$, $p=0.028<0.05$], 13. [$U=2528.500$, $p=0.041<0.05$] ve 14. [$U=2545.000$, $p=0.049<0.05$] maddelerde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Farklılık gösteren maddelerin sıra ortalamaları ve sıra toplamı incelendiğinde, "Boş zamanlarımda çalgı çalışırım" ($SO_{GSL}=70.67$, $ST_{GSL}=4452.50$ ve $SO_{Diğer}=87.64$, $ST_{Diğer}=8588.50$), "Çalgı dersleri çok sevdiğim dersler arasındadır" ($SO_{GSL}=70.93$, $ST_{GSL}=4397.50$ ve $SO_{Diğer}=86.56$, $ST_{Diğer}=8482.50$), "Boş zamanlarımda çalgımı çalmaktan hoşlanırım" ($SO_{GSL}=72.13$, $ST_{GSL}=4544.50$ ve $SO_{Diğer}=86.70$, $ST_{Diğer}=8496.50$), "Çalgı dersleri bence çok eğlencelidir" ($SO_{GSL}=72.40$, $ST_{GSL}=4561.00$ ve $SO_{Diğer}=86.53$, $ST_{Diğer}=8480.00$), maddelerinde diğer liselerden mezun olan öğrencilerin sıra ortalaması ve sıra toplamı puanının GSL'den mezun olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, diğer liselerden mezun olan öğrencilerin bireysel çalgı dersinde, GSL'den mezun olan öğrencilere nazaran daha çok çalgı çalıştıkları, sevdikleri ve eğlenceli buldukları görülmektedir.

"Çalgı dersi bende stres yaratır" ($SO_{GSL}=89.79$, $ST_{GSL}=5657.00$ ve $SO_{Diğer}=75.35$, $ST_{Diğer}=7384.00$), "Çalgı derslerine zorunlu olduğumdan dolayı girerim" ($SO_{GSL}=92.10$, $ST_{GSL}=5802.00$ ve $SO_{Diğer}=73.87$,

ST_{Diğer}=7239.00) maddelerinde ise GSL'den mezun olan öğrencilerin sıra ortalaması ve sıra toplamı puanının diğer liselerden mezun olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, GSL'den mezun olan öğrencilerin bireysel çalgı dersinde, diğer liselerden mezun olan öğrencilere nazaran daha çok stres yaptıkları ve zorunlu olduklarından dolayı derse girdikleri görülmektedir.

Tablo 15: Uygun Ortama Göre Bireysel Çalgı Dersine Yönelik Ortalama Tutum Farklılıkları

Tutum Genel Ortalama	Uygun Ortam	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	P
Çalgı Dersi Tutum Ortalama	Evet	120	78.85	9462.50	2202.500	.155
	Hayır	43	90.78	3903.50		

Tablo 15'te uygun ortam değişkeninde 120 evet, 43 hayır cevabını veren grupların genel ortalama puanlarının tutum farklılıklarına bakıldığında Bireysel Çalgı derslerine yönelik genel tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı ($U=2202.500$, $p=.155>.05$) görülmektedir.

Tablo 16: Yaşlara Göre Bireysel Çalgı Dersine Yönelik Ortalama Tutum Farklılıkları

Tutum Genel Ortalama	Yaş	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	P
Çalgı Dersi Tutum Ortalama	16-20	32	80.94	3	.263	.972
	21-25	110	82.88			
	26-30	17	80.68			
	31 ve üstü	5	92.25			

Tablo 16'da yaş değişkeninin genel ortalama puanlarının tutum farklılıklarına bakıldığında Bireysel Çalgı derslerine yönelik genel tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı ($\chi^2=.263$, $p=.972>.05$) görülmektedir.

Tablo 17: Sınıf Düzeylerine Göre Bireysel Çalgı Dersine Yönelik Tutum Farklılıkları

Bireysel Çalgı Dersi Tutum Maddeleri	Sınıf Düzeyi	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	P
5. Çalgı ders saatlerinin daha çok olmasını isterim	1. sınıf	46	83.48	3	10.486	.015*
	2. sınıf	43	89.30			
	3. sınıf	39	89.49			
	4. sınıf	36	59.79			
15. Çalgı ders saatlerinin artırılmasını isterim	1. sınıf	46	75.05	3	9.173	.027*
	2. sınıf	43	84.00			
	3. sınıf	39	97.87			
20. Çalgı dersleri bende müzikle ilgili bir şeyler yaratma isteği uyandırır	4. sınıf	36	68.28	3	7.865	.049*
	1. sınıf	46	79.32			
	2. sınıf	43	80.84			
	3. sınıf	39	96.79			
Tutum Genel Ortalama	4. sınıf	36	67.75	3	8.140	.043*
	1. sınıf	46	78.11			
	2. sınıf	43	91.37			
	3. sınıf	39	89.87			

Tablo 17 incelendiğinde sınıf düzeylerinin tutum farklılıklarına bakıldığında, Bireysel çalgı derslerine yönelik genel tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu ($\chi^2_3=8.140$, $p=.043<.05$), madde bazında ise tutum ölçeği maddelerinden 5. [$\chi^2_3=10.486$, $p=0.015<.05$], 15. [$\chi^2_3=9.173$, $p=0.027<.05$], ve 20. [$\chi^2_3=7.865$, $p=0.49<.05$] maddelerde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Farklılık gösteren maddelerin sıra ortalamaları ve sıra toplamları incelendiğinde, "Çalgı ders saatlerinin daha çok olmasını isterim" ($SO_4=59.79$, $SO_3=89.49$), "Çalgı ders saatlerinin artırılmasını isterim" ($SO_4=68.28$, $SO_3=97.87$), "Çalgı dersleri bende müzikle ilgili bir şeyler yaratma isteği uyandırır" ($SO_4=67.75$,

SO₃=96.79) maddelerinde 4. sınıf öğrencilerinin düşük, 3. sınıf öğrencilerin ise yüksek tutum düzeylerine sahip oldukları görülmektedir. Başka bir deyişle, 3. sınıf öğrencileri bireysel çalgı derslerinin daha çok olmasını istedikleri ve bu dersle ilgili bir şeyler yaratma isteklerinin olduğu görülmektedir.

Genel tutum ortalamasına bakıldığında ise, en yüksek tutum düzeyinin 2. sınıf öğrencilerine (SO₂=91.37) ve en düşük tutum düzeyinin ise 4. sınıf öğrencilerine (SO₄=64.00) ait olduğu görülmektedir.

Tablo 18: Fakülte/Bölüme Göre Bireysel Çalgı Dersine Yönelik Tutum Farklılıkları

Bireysel Çalgı Dersi Tutum Maddeleri	Fakülte	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
22. Çalgıyla ilgili hiçbir şey ilgimi çekmez	GSF	72	72.73	2	6.338	.042*
	Eğitim	44	90.23			
	Konservatuvar	48	90.44			
27. İleride çalgıyla ilgili bir meslek seçmek istiyorum	GSF	72	90.90	2	7.386	.025*
	Eğitim	44	67.38			
	Konservatuvar	48	81.74			
Tutum Genel Ortalama	GSF	72	78.14	2	1.128	.569
	Eğitim	44	86.71			
	Konservatuvar	48	85.35			

Tablo 18 incelendiğinde fakültele göre tutum farklılıklarına bakıldığında, Bireysel çalgı derslerine yönelik genel tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı ($\chi^2=1.128$, $p=.569>.05$), madde bazında ise tutum ölçeği maddelerinden 22. [$\chi^2=6.338$, $p=0.042<0.05$] ve 27. [$\chi^2=7.386$, $p=0.25<0.05$], maddelerde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Farklılık gösteren maddelerin sıra ortalama puanları incelendiğinde, “Çalgıyla ilgili hiçbir şey ilgimi çekmez” (SO_{Konservatuvar}=90.44, SO_{Eğitim}=90.23, SO_{GSF}=72.73), maddesinde konservatuvar ve eğitim de okuyan öğrencilerin sıra ortalama puanlarının GSF’de okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. “İleride çalgıyla ilgili bir meslek seçmek istiyorum” (SO_{GSF}=90.90, SO_{Konservatuvar}=81.74, SO_{Eğitim}=67.38) maddesinde ise GSF ve konservatuvar da okuyan öğrencilerin sıra ortalama puanlarının eğitimde okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, konservatuvar ve eğitimde öğrenim gören öğrencilerin, GSF’de ki öğrencilere nazaran çalgıyla ilgili hiçbir şeyin ilgilerini çekmedikleri, GSF ve konservatuvarda okuyan öğrencilerin ileride çalgıları ile ilgili bir meslek seçmek istedikleri görülmektedir.

Tablo 19: Anne Eğitim Durumuna Göre Bireysel Çalgı Dersine Yönelik Tutum Farklılıkları

Bireysel Çalgı Dersi Tutum Maddeleri	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
2. Çalgı dersi sevdiğim bir derstir	Örgün	17	73.41	4	9.617	.047*
	İlköğretim	89	90.70			
	Lise	45	76.17			
	Üniversite	12	64.83			
	Lisansüstü	1	4.50			
Tutum Genel Ortalama	Örgün	17	88.44	4	3.755	.440
	İlköğretim	89	85.24			
	Lise	45	76.36			
	Üniversite	12	82.96			
	Lisansüstü	1	8.50			

Tablo 19’da anne eğitim durumu değişkenine göre çalgı derslerine yönelik tutum farklılıklarına bakıldığında, Bireysel çalgı derslerine yönelik genel tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı ($\chi^2=3.755$, $p=.440>.05$), madde bazında ise tutum ölçeği maddelerinden 2. [$\chi^2=9.617$, $p=0.047<0.05$] maddede istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Farklılık gösteren maddenin sıra ortalama puanı incelendiğinde, “Çalgı dersi sevdiğim bir derstir” (SO_{İlköğretim}=90.70, SO_{Lisansüstü}=4.50) maddesine cevap veren öğrencilerin anne eğitim durumunun ilköğretim seviyesinde yüksek olduğu, lisansüstü seviyesinin sıra ortalama puanının düşük olduğu tespit edilmiştir. Başka bir deyişle anneleri ilköğretim mezunu olan çocukların çalgı dersini sevdiğikleri görülmektedir.

Tablo 20: Baba Eğitim Durumuna Göre Bireysel Çalgı Dersine Yönelik Ortalama Tutum Farklılıkları

Tutum Genel Ortalama	Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	χ^2	p
Çalgı Dersi Tutum Ortalama	Örgün	3	64.67	4	3.414	.491
	İlköğretim	56	88.51			
	Lise	61	81.53			
	Üniversite	38	78.12			
	Lisansüstü	6	54.70			

Tablo 20’de baba eğitim durumu değişkeninin genel ortalama puanlarının tutum farklılıklarına bakıldığında Bireysel Çalgı derslerine yönelik genel tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı ($\chi^2_4=3.414$, $p=.491>.05$) görülmektedir.

Tablo 21: Çalgılara Göre Bireysel Çalgı Dersine Yönelik Tutum Farklılıkları

Bireysel Çalgı Tutum Maddeleri	Bireysel Çalgılar	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
3. Çalgı dersi bende stres yaratır	Bağlama	64	71.52	13	24.156	.030*
	Kabak Kemane	1	22.00			
	Şan	7	40.00			
	Ud	9	74.22			
	Keman	21	98.69			
	Ney	5	73.30			
	Kanun	7	100.71			
	Kaval	1	64.00			
	Gitar	16	100.06			
	Piyano	10	102.85			
	Flüt	10	99.90			
	Viyolonsel	8	90.00			
	Viyola	3	113.33			
	Tanbur	2	43.00			
Tutum Genel Ortalama	Bağlama	64	91.22	13	13.715	.394
	Kabak Kemane	1	63.00			
	Şan	7	42.64			
	Ud	9	81.06			
	Keman	21	65.21			
	Ney	5	77.20			
	Kanun	7	93.79			
	Kaval	1	107.00			
	Gitar	16	84.97			
	Piyano	10	84.80			
	Flüt	10	65.55			
	Viyolonsel	8	84.69			
	Viyola	3	113.00			
	Tanbur	2	101.25			

Tablo 21’de çalgı durumu değişkenine göre farklılıklarına bakıldığında, Bireysel çalgı derslerine yönelik genel tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı ($\chi^2_{13}=13.715$, $p=.394>.05$), madde bazında ise tutum ölçeği maddelerinden 3. [$\chi^2_{13}=24.156$, $p=0.030<0.05$] maddede istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Farklılık gösteren maddenin sıra ortalamaları incelendiğinde, “Çalgı dersi bende stres yaratır” ($SO_{Viyola}=113.33$, $SO_{Piyano}=102.85$, $SO_{Kanun}=100.71$, $SO_{Gitar}=100.06$, $SO_{Flüt}=99.90$, $SO_{Keman}=98.69$, $SO_{Viyolonsel}=90.00$) maddesinde viyola, piyano, kanun, gitar, flüt, keman, viyolonsel çalan öğrencilerin çalgı derslerinde yüksek düzeyde stres yaptıkları görülmektedir. Bunun yanısıra ($SO_{Kabak Kemane}=22.00$, $SO_{Şan}=40.00$, $SO_{Tanbur}=43.00$) çalgıları kabak kemane, şan ve tanbur olan öğrencilerin sıra ortalamaları düşük düzeyde olduğundan çalgı derslerinde stres yapmadıkları görülmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

- Araştırmaya katılan öğrencilerin ölçekteki olumlu tutum maddelerinden; boş zamanlarında bireysel çalgı derslerine çalıştıkları, çalgı derslerini sevdikleri, ders saatlerinin daha çok olmasını istedikleri, derslere hazırlıklı girdikleri, çalgı dersindeyken zamanın nasıl geçtiğini anlamadıkları, eğer kaçırdıkları bir çalgı dersi olur ise mutlaka telafi etmek istedikleri ve çalgı dersini sevdikleri görüşünde oldukları belirlenmiştir. Aynı zamanda çalgı derslerinde rahatladıkları, boş zamanlarında çalgılarını çalmaktan hoşlandıkları, bireysel çalgı derslerinin eğlenceli geçtiği ve ders saatlerinin arttırılmasını istedikleri, çalgı derslerinin müzik ile ilgili bir şeyler yaratma isteği uyandırdığı, diğer derslere göre daha çok sevdikleri, müzik eğitimleri için gerekli olduğunu düşündükleri, çalışma zamanlarının çoğunu çalgı derslerine ayırdıkları ve ileride çalgıları ile ilgili bir meslek seçmek istedikleri sonucuna varılmıştır.
- Olumsuz tutum maddelerinde ise; bu derslerin öğrencilerde stres yarattığı, çalgı derslerinde sıkıldıkları, derse zorunlu olduklarından dolayı girdikleri, bu dersi sıkıcı buldukları ve çalgı derslerine zorunlu oldukları için girdikleri görüşünde birleştikleri sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda çalgı derslerinin kaldırılmasını istedikleri, ödevlerini çalışırken sıkıldıkları ve boş zamanların da çalgıları ile ilgili bir şeyler yapmak fikrine olumlu bakmadıkları, çalgı derslerinin biran önce bitmesini istedikleri, çalgıları ile ilgili hiçbir şeyin ilgilerini çekmediği ve çalgılarına sadece sınıflarını geçmek için çalıştıkları sonucuna varılmıştır.
- Öğrencilerin bireysel çalgı dersine yönelik genel tutumlarının ise orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

GSF, Eğitim Fakültesi ve Konservatuvar bölümünde eğitim gören öğrencilerin bireysel çalgı derslerine yönelik tutumlarının, demografik değişkenlere göre farklılığına yönelik olarak;

- Bireysel çalgı dersinin, uygun ortam, yaş ve baba eğitim durumu değişkenine göre tutum farklılıklarına bakıldığında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.
- Cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerde bireysel çalgıya yönelik derslerin, erkek öğrencilere nazaran daha çok stres yarattığı sonucuna varılmıştır.
- Lise değişkenine bakıldığında; diğer liselerden mezun olan öğrencilerin, GSL'den mezun olan öğrencilere nazaran boş zamanlarında çalgı çaldıkları, GSL'den mezun olan öğrencilerin diğer lise mezunlarına göre çalgı derslerinin stres yarattığı ve zorunlu olduklarından dolayı girdikleri, diğer liselerden mezun olan öğrencilerin GSL'den mezun olan öğrencilere göre daha çok çalgı derslerini sevdikleri, boş zamanlarında çalgı çalmaktan hoşlandıkları ve çalgı dersini eğlenceli buldukları sonucuna varılmıştır.
- Sınıf düzeyi değişkenine bakıldığında; 3., 2. ve 1. sınıfta okuyan öğrencilerin 4. sınıfta okuyan öğrencilere göre çalgı ders saatlerinin daha çok olmasını istedikleri, 3. sınıf öğrencilerin diğer sınıflarda ki öğrencilere nazaran çalgı ders saatlerinin arttırılmasını istedikleri ve yine 3. sınıfta olan öğrencilerde çalgı dersinin müzikle alakalı bir şeyler yapma isteği uyandırdığı sonucuna varılmıştır.
- Fakülte değişkeninde ise Eğitim Fakültesi ve Konservatuvar da eğitim gören öğrencilerin, GSF'de eğitim gören öğrencilere nazaran çalgılarıyla ilgili hiçbir şeyin ilgilerini çekmedikleri, GSF ve Konservatuvar da eğitim gören öğrencilerin Eğitim fakültesinde olan öğrencilere nazaran ileride çalgılarıyla ilgili bir meslek seçmek istedikleri sonucuna varılmıştır.
- Anne eğitim durumu değişkenine bakıldığında; anneleri ilköğretim mezunu olan çocukların çalgı dersini sevdiği, örgün eğitim almayan, lise ve üniversiteden mezun olan annelerin çocuklarının orta seviyede sevdikleri, lisansüstü mezunu annelerin çocuklarının ise çalgı dersini sevmedikleri sonucuna varılmıştır.
- Çalgı değişkenine bakıldığında; viyola, piyano, kanun, gitar, flüt, keman, viyolonsel çalan öğrencilerin çalgı dersinde stres yaptıkları, ud, ney, bağlama ve kaval çalan öğrencilerin ise orta düzeyde yaptıkları, tanbur, şan ve kabak kemane çalan öğrencilerin diğer öğrencilere nazaran stres yapmadıkları sonucuna varılmıştır.

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda öneriler şöyle sıralanmaktadır; Bireysel çalgı dersine yönelik uygulanan bu ölçeğin çalışma grubu genişletilerek başka illerde müzik eğitimi veren fakülte veya liselere de uygulanması faydalı olabilir.

Güzel Sanatlar Fakültesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi ve Türk Müsikisi Devlet Konservatuvarı öğrencilerine "Bireysel Çalgı ile ilgili Öz-yeterlik Algılarını" belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

Aynı zamanda bu ölçeğin (tutum vb.) diğer dersler için de uygulanmasının müzik eğitime katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yapılacak yeni çalışmalarda, öğrencilerin 1. sınıfta ve 4. sınıfta alınan dönütleri karşılaştırılarak dört yıl boyunca verilen eğitim sonucunda tutumlarındaki değişiklikler ortaya koyulabilir.

Mesleki müzik eğitimi veren bölümlerde; öğrencilerin bireysel çalgı derslerine ilişkin tutumlarının olumlu yönde sonuçlar verebilmesi için, ders içinde yapılan uygulamaların, aynı zamanda ders dışında yapılan etkinlik ve konserlerin arttırılmasının fayda sağlayacağı düşünülebilir.

KAYNAKÇA

- Adar, Ç. (2008). *Türk müziği nazariyatı ve solfej dersine yönelik öğretmen ve öğrenci tutumlarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 220081)
- Afacan, Ş., & Özgür, Ü. (2016). 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Müzik Araştırmaları Dergisi*, 3(8), 1-24. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jilses/issue/47021/584278>
- Andaç, Y. (2016). *Müzik dersinde teknoloji kullanımının ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin müzik dersine karşı tutumlarına etkisi*. Yüksek lisans tezi, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 430497)
- Atalay, B., Deniz, L., Yungul, O., & Özder, Z. (2014). Müzik öğretmenliği öğrencilerinin çalgı çalışmaya yönelik tutumları: Marmara üniversitesi örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 413-422. Erişim adresi: <https://atif.sobiad.com/index.jsp?modul=makaledetay&Alan=sosyal&Id=AWqhfwb9fKVVzH81le2C>
- Ayaydın, A., & Kurtuldu, M. K. (2010). Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin bilimsel araştırma yöntemleri dersine ilişkin tutumları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 10(2), 1-8. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/16700> adresinden edinilmiştir.
- Ayhan, M. (2019). *İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları (Ağrı-Patnos örneği)*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 556054)
- Babacan, D. M. (2015). Çevrimli işitme eğitimi uygulamalarının karşılaştırılmalı incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 24-35. http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/04.m_devrim_babacan.pdf adresinden edinilmiştir.
- Bağcı, H. (2015). Müziksel işitme, okuma ve yazma eğitiminde uygulanabilecek yaratıcı etkinlikler. *İdil Dergisi*, 3(2), 115-127. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=687423> adresinden edinilmiştir.
- Bakiner, A. (2004). *Anadolu güzel sanatlar liseleri ve özel güzel sanatlar liselerindeki müzik öğrencilerinin müzik ön yaşantıları, müzik yetenekleri, müziğe yönelik tutumları ve eğitim programlarını değerlendirme özelliklerinin karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 148825)
- Bakıoğlu, Ç. (2012). *Müzik öğretmenliği programı öğrencileri ile devlet konservatuvarı müzik bölümü öğrencilerinin piyano çalgısına yönelik tutumlarının karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 321923)
- Baş, E. (2015). *Ezgi kalıpları kullanılarak başlangıç solfej ve dikte eğitimine yönelik bir model üzerine araştırma*. (Doktora tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 439752)
- Burç, N., & Şen, Y. (2019). Mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin müziksel işitme dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(68), 848-864. Erişim adresi: http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt12/sayi68_pdf/5egitim/burc_nabi_yavuzsen.pdf adresinden edinilmiştir.
- Cengiz, C. (2018). *Müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin armoni-kontrpuan-eşlik dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 497254)
- Civan, K. (2006). *Anadolu güzel sanatlar liselerindeki müzik bölümü öğrencilerinin müzik öğretmenliği mesleğine yönelik tutumları* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 189792)
- Çelik, Y. (2018). *Sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimine ilişkin tutumları, öz yeterlilik inançları ve müzik yeteneklerine ilişkin öz yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 503097)
- Çevik Kılıç, D. B. (2015). Müzik öğretmeni adaylarının bilgisayar kullanma becerileri ve bilgisayarlara yönelik tutumları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(33), 15-32. Erişim adresi: <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/dergi/c18s33/15-32.pdf>
- Çevik, D. B. (2011). Armoni dersine ilişkin tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(190), 7-24. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/841681>
- Çilden, Ş. (2003). Çalgı eğitiminde nitelik sorunu. *Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu* (297-302). Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Çizmeci, N. (2006). *Müzik eğitiminde aktif öğrenme tekniklerine dayalı ders programlarının ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin müzik öğretimi, derse yönelik görüşleri ve tutumları üzerindeki etkileri* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 189800)
- Deniz, Ü. (2009). *Anadolu güzel sanatlar liseleri müzik bölümü öğrencilerinin müziksel işitme okuma ve yazma dersinin öğretim programında yer alan kazanımlara ulaşma durumlarının değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 240520)
- Dirik, K. (2005). *Çalgı eşliğinde yapılan müzik derslerinin öğrenci tutumları üzerindeki etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 162673)
- Dizdar, B. (2015). *Ortaokul yöneticilerinin müzik dersine ilişkin tutumları*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 388022)
- Ekici, T. (2012). Bireysel ses eğitimi dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(3), 557-569. Erişim adresi: <http://www.gefad.gazi.edu.tr/tr/issue/6734/90517>
- Eldemir, A. C. (2015). Geleneksel Türk sanat müziği dersine ilişkin tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, 8(39), 622-627.
- Erdoğan, Ş. (2016). *Yaratıcı drama ve Orff Schulwerk uygulamalarının ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları üzerindeki etkileri*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 436754)
- Ergin, E., & Durak, Y. (2016). Deşifre çalma tutum ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Akademik Bakış Dergisi*, 55, 232-242. Erişim adresi: <https://toad.halileksi.net/olcek/desifre-calma-tutum-olcegi>
- Gençel Ataman, Ö. (2013). Müzik öğretmeni adaylarının müziksel işitme okuma yazma dersleri başarılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi (Balıkesir Üniversitesi Örneği). *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(2), 455-471. <https://d0ergipark.org.tr/download/article-file/153512> adresinden edinilmiştir.
- Güdek, B. (2007). *Eğitim fakültesi müzik eğitimi bölümü 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin müzik öğretmenliğine yönelik tutumlarının öğrenciye ait bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Doktora tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 211814)
- Gülle, A. (2019). *Kodaly yönteminin ortaokul öğrencilerinin blok flüt icra performanslarına ve müzik dersi tutumlarına olan etkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 555590)

- Gürsoy, G. (2014). *Güncel ve popüler müzikler dersine ilişkin öğrenci tutumları*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 366295)
- İnceel, S. (2011). *İlköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları ile Türkçe ve müzik dersleri akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 298606)
- İnci, N. (2002). *Anadolu lisesi öğrencilerinin müzik dersine karşı tutumlarını etkileyen faktörler*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 123123)
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2004). *Yeni insan ve insanlar*. (10. baskı), İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Karabulut, G. (2009). *Eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı 1. ve 3. sınıf öğrencilerinin piyano dersine yönelik tutumlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 234380)
- Karaköse, G. (2011). *Orff eğitimi alan ve almayan ilköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum ile müzikal özyeterlik düzeylerinin karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 298607)
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (15. baskı), Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karkın, A. M., & Baş, E. (2016). Başlangıç solfej ve dikte öğretiminde ezgi kalıpları modelinin uygulanması örneği. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 6(13), 199-209. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/716809> adresinden edinilmiştir.
- Kılınçer, Ö. (2009). *Anadolu güzel sanatlar liseleri müzik bölümü öğrencilerinin piyano dersine yönelik tutumlarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 240521)
- Kurcioğlu, Ç. S. (2009). *Sınıf öğretmenlerinin müzik dersi öğretimine ilişkin bilgi düzeyleri, öz yeterlilik algıları ile tutumlarının belirlenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 235203)
- Kocaarslan, B. (2009). *Genel müzik eğitimi alan ilköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum, müzikal özgüven ve motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 231835)
- Koç, H. U. (2016). *Okul öncesi müzik eğitiminde genel yaklaşımlar dersinin müzik öğretmenliği mesleğine yönelik tutumlar üzerindeki etkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No: 435407)
- Konakçı, N. (2010). *Eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin bireysel çalgı eğitimi dersine yönelik tutumlarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 264110)
- Kopar, S. V. (2016). *Anadolu lisesi öğrencilerinin müzik derslerindeki Türk müziği konularına ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi*. (Doktora tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 450076)
- Küçükosmanoğlu, H. O. (2015). Müzik biçimleri dersine yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 272-282. Erişim adresi: <https://toad.halileksi.net/olcek/muzik-bicimleri-dersine-yonelik-tutum-olcegi>
- Levent, A. (2013). *İlköğretimde müzik öğretmenin kullandığı çalgının öğrencinin derse ilişkin tutumuna etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 350198)
- Moray, E. (2003). *Üniversite müzik öğrencilerinin çalgı çalışma tutum ve alışkanlıklarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 124928)
- Morgan, C. T. (2000). *Psikolojiye giriş*. (14. baskı). (H. Arıcı & O. Aydın, çev. ed.) Ankara: Meteksan A. Ş. (Çalışmanın orijinali 1961'de yayımlanmıştır.)
- Nacakçı, Z. (2006). İlköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi. <http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/pamukkale/Z-Nacakci.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Nevruz, Ş. (2018). *Ortaokul öğrencilerinin öğrenme stilleri, müzik ders kazanımlarının gerçekleşme düzeyi ve derse yönelik tutumların incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 510880)
- Özaltunoğlu, Ö. (2011). "Moveable-do" metodunun lisans öğrencilerinin dikte yazma becerilerinin geliştirilmesine etkisi. (Doktora tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 290106)
- Özbayraktar, A. (2016). *Öğretmen ve öğrenci merkezli (orff yaklaşımı) müzik öğretim yaklaşımlarının öğrencilerin derse olan tutumları üzerindeki etkileri (Şanlıurfa Siverek Mehmetçik İlköğretim Okulu örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 443027)
- Özcan, V. (2007). *Orff öğretiminin ve yaratıcı dramının uygulandığı ve uygulanmadığı okullarda öğrencilerin müzik dersine olan tutumlarının karşılaştırılması* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 215770)
- Özdamar, K. (2011). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Eskişehir: Matser Matbaacılık.
- Özdemir, G. (2007). *Anadolu güzel sanatlar lisesi müzik bölümlerinde uygulanan viyola öğretim programlarına dayalı üçüncü sınıf düzeyinde devinimsel hedeflere ulaşma durumları*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 206946)
- Özdemir, O. (2018). *Müziksel işitme okuma ve yazma dersinin ölçme-değerlendirme uygulamaları üzerine bir araştırma*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 510168)
- Özdoğan, S., & Dizdar, B. (2017). Ortaokul yöneticilerinin müzik dersine ilişkin tutumları. *Ekev Akademi Dergisi*, 21(72), 291-308. Erişim adresi: <http://www.ekevakademi.org/OncekiSayilarDetay.aspx?Sayi=72>
- Özer, Z. (2010). *Bursa Zeki Müren güzel sanatlar ve spor lisesi müzik bölümü piyano dersinde kullanılan anlamlandırma stratejilerinin öğrencilerin öğrenme düzeylerine ve tutumlarına etkisi*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 273226)
- Özevin Tokinan, B. (2010). Development of an attitude scale towards the course of music education teaching methods. *Eurasian Journal of Educational Research*, 41, 151-164. Erişim adresi: http://www.iosrjournals.org/?gclid=CjwKCAiA1L_xBRA2EiwAgcLKA6mbH0nDLQfktQiSjRRWf16VHlS9H9YC1HUu0MvwSsK0vBkL-hzLoxoc7-gQAvD_BwE
- Özgül, Y., & Tannmış, G. E. (2016). Ezgisel dikte çalışmalarında bilgisayar destekli eğitimin öğrenci başarısına etkileri. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 4(2), 143-158. <http://www.sanategitimdergisi.com/makale/pdf/1474906209.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Özmenteş, G. (2006). Müzik dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *İlköğretim Online Dergisi*, 5(1), 23-29. Erişim adresi: <http://ilkogretim-online.org.tr/index.php/io/article/download/2000/1836>
- Özmenteş, S. (2012). İlköğretim öğrencilerinin evdeki müziksel ortamları, müzik dersine yönelik tutumları ve kişisel değişkenleri arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 37(163), 53-66. Erişim adresi: <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/issue/view/47>
- Özmenteş, S., & Özmenteş, G. (2009). Çalgı çalışmaya ilişkin tutum, bireysel özellikler ve performans düzeyi ilişkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 353-360. Erişim adresi: http://www.kefdergi.com/pdf/17_1/353.pdf
- Öztopalan, R., & Uçal Canakay, E. (2016). Konservatuvarların orkestra derslerine yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, 9(42), 1275-1282.
- Öztürk, B. M. (2010). *Solfej öğretim yöntemlerinin bando okullar komutanlığı 9. sınıf müziksel işitme okuma ve yazma derslerinde kullanılabilirliği*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 278181)

- Öztürk, Ö., & Kalyoncu, N. (2014). İlköğretim altıncı sınıf müzik dersi için bir tutum ölçeği geliştirme denemesi. *JASSS*, 25(1), 235-248. Erişim adresi: <https://www.academia.edu/12203650/>
- Piji Küçük, D. (2012). Müzik öğretmenlerinin müzik öğretmenliği mesleğine yönelik tutumları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 151-161. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/zgefd/issue/47945/606602>
- Sağır, T. (2002). Müzik eğitiminde toplam kalite uygulamaları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 145-153. Erişim adresi: <http://www.gefad.gazi.edu.tr/tr/issue/6765/91023>.
- Sakallı, N. (2001). *Sosyal etkiler*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Saygı, C. (2009). *Aktif öğrenmenin müzik tarihi dersine ilişkin başarı, tutum ve özyeterlik üzerindeki etkisi*. (Doktora tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 239353)
- Süalp, Ç. (2018). *İlkokul sınıf öğretmenlerinin müzik dersine ilişkin tutumları ve yeterliliklerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 516273)
- Şeker, S. S. (2011). *9-11 yaş grubu çocuklarda orff schulwerk destekli keman eğitiminin keman dersine ilişkin tutum, öz yeterlik, öz güven ve keman çalma becerisi üzerindeki etkileri*. (Doktora tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 278479)
- Şeker, S. S., & Saygı, C. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimine ilişkin tutumlarını ölçmeye yönelik ölçek geliştirme çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 8(8), 1237-1246.
- Şen, Ü. S. (2015). *Müzik estetiği üzerine*. (1. baskı), Ankara: Pegem Akademi.
- Şen, Y. (2011). *Müzik öğretmenliği öğrencilerinin "geleneksel Türk müziği dersleri" ne ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Doktora tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 290502)
- Tan, H. (2016). *Güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin müzik öğretmenliği mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 430496)
- Taş, S. (2011). *Sınıf öğretmeni adaylarının klasik batı müziğine ilişkin tutumları* (Doktora tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi. (Tez No. 298416)
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Tekin Gürgen, E. (2008). İlköğretim öğrencilerine yönelik müziksel işitme testinin geliştirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, 1(3), 367-377.
- Tenkoğlu, T. (2005). *Farklı müzik algılarına sahip sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinin müzik tutumlarının karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.189040)
- Topoğlu, O., & Erden, E. (2012). Bireysel çalgı eğitimi dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, 31, 1-11. Erişim adresi: <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423867964.pdf>
- Tufan, E. (2012). Birinci aşama müzik özel yetenek sınav sonuçlarının müziksel işitme okuma yazma dersi sonrasındaki durumu. *Nwsa Fine Arts*, 7(2), 214-225. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/186544> adresinden edinilmiştir.
- Tufan, E., & Güdek, B. (2008). Piyano dersi tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 75-90. Erişim adresi: <https://toad.halileksi.net/sites/default/files/pdf/piyano-dersi-tutum-olcegi-toad.pdf>
- Türkel, L., & Şen, Y. (2015). Türkiye'de müzik eğitimi veren kurumlarda, çağdaş Türk müziği flüt öğretimi uygulamalarına yönelik uzman görüşleri. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 3(2), 57-81.
- Uçal Canakay, E. (Nisan 2006). Müzik teorisi dersine ilişkin tutum ölçeği geliştirme. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu*, (ss. 297-310). Denizli: Pamukkale Üniversitesi. <https://toad.halileksi.net/sites/default/files/pdf/muzik-teorisi-dersine-iliskin-tutum-olcegi-toad.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Uçal Canakay, E. (2007). *Aktif öğrenmenin müzik teorisi dersine ilişkin akademik başarı, tutum, özyeterlik algısı ve yüklemeler üzerindeki etkileri*. (Doktora tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 211622)
- Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi, temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum*. Ankara: Evrensel Müzik Evi.
- Uçaner, B. (2011). *Eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin "Türk müzik tarihi" dersine yönelik tutum ve akademik başarıları arasındaki ilişkinin farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi*. (Doktora tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 290568)
- Umuzdaş, S. (2012). Viyolonsel dersine ilişkin tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *İlköğretim Online Dergisi*, 9(2), 472-479. Erişim adresi: <http://ilkogretim-online.org.tr/index.php/io/article/download/1507/1363>
- Uslu, M. (1996). Türkiye'deki çalgı eğitiminin yaygınlaştırılmasında ve geliştirilmesinde AGSL müzik bölümlerinin önemi. 1. *Ulusal Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri Sempozyumu*, (s. 105-112), Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- Uyan, Z. D. (2012). *Özengen müzik eğitimi alan ve almayan ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının ve okula yönelik tutumlarının incelenmesi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 331648)
- Varış, Y. A., & Cesur, D. (2012). Ortaöğretim düzeyi müzik dersine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi. *NWSA Fine Arts*, 7(4), 361-374. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/186521>
- Yağışan, N., Köksal, O., & Karaca, H. (2014). İlkokul matematik derslerinde müzik destekli öğretimin başarı, tutum ve kalıcılık üzerindeki etkisi. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 3(11), 1-26. Erişim adresi: <https://docplayer.biz.tr/6302690-Ilkokul-matematik-derslerinde-muzik-destekli-ogretim-basari-tutum-ve-kalıcılık-uzerindeki-etkisi.html>
- Yalçınkaya, B., & Eldemir, A. C. (2013). Bireysel çalgı dersine ilişkin tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(21), 29-36. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19547/208152>
- Yayla, F. (2006). Müziksel işitmenin temel prensipleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (12), 28-38.
- Yıldız, F. (2013). *Müziksel işitme okuma ve yazma derslerindeki makamsal dizilerin öğretiminde Sefai Acay yaklaşımının kullanılabilirliği*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 345447)